

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

SENIOR CERTIFICATE EXAMINATIONS/ NATIONAL SENIOR CERTIFICATE EXAMINATIONS

SEPEDI LELEMETLALELETŠO LA PELE (FAL)

LEPHEPHE LA PELE (P1)

MOPITLO/PHUPU 2025

TLHAHLO YA GO SWAYA

MEPUTSO: 80

Palomoka ya matlakala a tlhahlo ya go swaya ke 7.

KAROLO YA A: TEKAKWEŠIŠO

POTŠIŠO YA 1

Tlhahlo ya go swaya tekakwešišo

- Ka gore šedi e letše go kwešišo, dikarabo tša mopeleto wo o fošagetšego le tša diphošo tša polelo di amogelwe, ntle le ge diphošwana tšeо di fotoša tlhalošo goba kwešišo. (Le ge go le bjalo, diphošo di swanetše go laetšwa).
- Hlokologa mantšu a molekwa a a šomišitšego go tšwa malemeng a šele, gomme o se mo fokoletše meputso ge e le gore karabo e sa na le mohlodi. Le ge go le bjalo, lentšu leo le tšwago malemeng a šele gomme le šomišitšwe sengwalweng ebile le nyakega karabong, le amogelwe.
- Go dipotšišo tša boikgopolelo go se abje moputso go karabo ya EE/AOWA le KE A DUMELA/GA KE DUMELE. Lebaka goba ntlha ya go fahlela karabo ke yona e fiwago moputso.
- Ga go moputso wo o abjago go NNETE/MAAKA goba NTLHA/KGOPOLO. Lebaka goba ntlha ya go fahlela ke yona e hlokomelwago.
- Ge molekwa a ngwadile lefoko ka moka go karabo ya go nyaka lentšu le tee, aba moputso ge fela lentšu leo le thaletšwe.
- Ge karabo e nyaka dintlha tše pedi goba tše tharo gomme molekwa a file tše ntši, swaya tše pedi/tharo tša mathomo fela.
- Amogela polelo ya dimmotwana tša go fapano.
- Go dipotšišo tša go kgetha karabo ya maleba, amogela tlhaka yeo e sepelelanago le karabo ya nnete LE/GOBA karabo ya go ngwalwa ka botlalo.

1.1	1.1.1	(a) 'Leitšibolo'	
		(b) 'Senoinoi'	(2)
	1.1.2	Mekgolokwane	(1)
	1.1.3	<ul style="list-style-type: none">• Tlhompho• Lerato	(2)
	1.1.4	Silver Lakes	(1)
	1.1.5	Go hloka boikemo ga Ntshwarele.	(1)
	1.1.6	<ul style="list-style-type: none">• Go boa gae ka masa.• Go robala a tsoga ka madila.• Go gerema le makgarebe a go fapafapano.	(3)
	1.1.7	(a) Mosadi ge a nyetšwe ga a swanela go boela gagabo le ge a kopana le mathata.	
		(b) Ge motho a go hloriša, o mo šikologe.	(2)

1.1.8	Ke go bethwa ga Kelapile.	(1)
1.1.9	<ul style="list-style-type: none">• Dikeletšo tša bobedi bja bona di thubile lapa la bana ba bona.• Ya mmagoKelapile e re sehlare sa muši ke go o tlogela mola ya mmagoNtshwarele e le gore Ntshwarele a nyale mosadi yo mongwe.	(2)
1.1.10	Aowa <ul style="list-style-type: none">• Ka gobane ge tša bogadi di thatafa o boela gagabo.	(1)
1.1.11	<ul style="list-style-type: none">• Ntshwarele o swerwe ke malwetši a thobalano.• Ntshwarele o senyegetšwe ke lapa.	(2)
1.1.12	Go boledišana le molekane wa gagwe pele. <ul style="list-style-type: none">• Batho ba babedi ge ba na le mathata ba swanetše go leka go rarolla bothata bjoo pele ba ka nyaka thušo go batho ba bangwe.	(2)
1.1.13	Dikarabo tša balekwa tša maleba di tla amogelwa. Aowa <ul style="list-style-type: none">• Tlholo ya ngwana ke ya batho ba babedi, e lego monna le mosadi.• Ntshwarele le yena a ka no ba le bothata bja peu.	(2)
1.1.14	<ul style="list-style-type: none">• Maele a mmagoNtshwarele a senyeditše Ntshwarele lenyalo.• MmagoKelapile o eletša morwedi'agwe gore ge tša bogadi di mo palela a tloge.	(2)
1.2	1.2.1 C/2022	(1)
	1.2.2 2023 <ul style="list-style-type: none">• E bontšha e le ka godimo ga diperesente tše 40.	(2)
	1.2.3 Go tsebiša setšhaba ka dipalopalo tša barutwana ba Kreiti ya 12 bao ba ithutago Sepedi ngwaga ka ngwaga.	(1)
	1.2.4 Bašemane ba Kreiti ya 12 ba ngwaga wa 2021 ke ba bantši go feta 2023.	(2)

PALOMOKA YA KAROLO YA A: **30**

KAROLO YA B: KAKARETŠO

POTŠIŠO YA 2

Tlhahlo ya go swaya kakaretšo.

- **Kabo ya meputso**
 - Dintlha = 7
 - Polelo = 3
 - Palomoka=10
- **Kabo ya meputso ya polelo ge molekwa a šomišitše mantšu a tlhalošo.**
 - 1–3 ya dintlha tša nnate – mopeutso 1
 - 4–5 ya dintlha tša nnate – mopeutso 2
 - 6–7 ya dintlha tša nnate – mopeutso 3
- **Kabo ya meputso ya polelo ge molekwa a šomišitše mantšu a gagwe le ditsopolwa.**
 - Ge molekwa a tsopotše dintlha tše 6 go iša go tše 7 ka ntle le go di hlaloša, ga a fiwe mopeutso wa polelo.
 - Ge molekwa a tsopotše ntlha e 1 go iša go tše 5, tše pedi a di hlalošitše ka mantšu a gagwe, o fiwa mopeutso o tee wa polelo.

HLOKOMELA

Palo ya mantšu

- Baswai ba kgonthišiše palo ya mantšu ao a šomišitšwego.
- O se fokotše mopeutso ge molekwa a se a bontšha palo ya mantšu goba ge a bontšhitše palo yeo e sego ya maleba.
- Ge molekwa a fetile palo yeo e beilwego ya mantšu, bala go fihla go a mahlano fela ka godimo ga palo yeo e beilwego gomme o hlokomologe seripa seo se šetšego sa kakaretšo.

DITSOPOLWA		MANTŠU A TLHALOŠO	
1	'Se se hlola gore go be le phišo ye e tseneletšego ...'	1	E hlola phišo ya phetelelo.
2	'Ya tliša komelelo ya masetlapelo go diphedi ka bophara.'	2	E hlola komelelo.
3	'Komelelo e hlola mello ya hlaga ya go se laolege. '	3	Go ba le mello ya hlaga.
4	'Phišo ye e ka tliša dipula tša maatlakadibe.'	4	E hlola dipula tša maatlakadibe.
5	'Dipula tše di a hlobaetša gobane di tla le meetsefula ao a hlolago tshenyo.'	5	Tshenyo ye ntši e hlolwa ke meetsefula.
6	'...letšatši le tsenelela matlalong a batho gomme la hlola malwetši a go fapano go swana le kankere ya letlalo.'	6	Phišo ya letšatši e bakela batho malwetši bjalo ka kankere ya letlalo.
7	'Ditsunami le tšona di thoma go ipha maatla ka lebaka la phetogo ya leratadima.'	7	Phetogo ya leratadima e hlola le ditsunami.

PALOMOKA YA KAROLO YA B:

10

KAROLO YA C: DIBOPEGO LE MELAO YA TŠHOMIŠO YA POLELO

POTŠIŠO YA 3

Tlhahlo ya go swaya karolo ya C.

- **Mopeleto**
 - Dikarabo tša lentšu le tee di swanetše go fiwa mopeleto o fošagetše, ntle le ge phošo yeo e fetoša tlhalošo ya lentšu.
 - Go dikarabo tša go nyaka lefoko ka bottalo, mopeleto wo o fošagetšego o swanetše go šetšwa ge e le gore phošo yeo e tšwelela ka sebopego sa polelo yeo e lekwago.
 - Mo go lekwago khutsofatšo, karabo e be le maswaodikga a maleba.
 - Sebopego sa mafoko se nepagale gomme se fiwe ka mafoko a a feletšego go ya le ka taelo.
 - Go dipotšišo tša go kgetha karabo ya maleba, amogela tlhaka yeo e sepelelanago le karabo ya nnete LE/GOBA karabo ya go ngwalwa ka bottalo.
3.1	Vaseline	(1)
3.2	Banna fela	(1)
3.3	• Theko• Lefelo• Mogala (TŠE PEDI fela)	(2)
3.4	Mmapatši o re Vaseline e dira gore letlalo le relele bjalo ka la leseana.	(1)
3.5	Se diretšwe banna fela.	(1)
3.6	A lethabo • O a sega/myemyela.	(2)
3.7	• Lepotlelo• Sekhipa	(2)
- [10]**

POTŠIŠO YA 4

4.1	• Leswao la pelo ye e kgaogilego.• Sefahlego sa go laetša manyami.	(2)
4.2	A/Monna o kgopišitše mosadi. • Pelo ya mosadi e laetša e kwele bohloko.	(2)
4.3	• Pelo ya mosadi e laetša go kwa bohloko.• Pelo ya monna e laetša go rata.	(2)
4.4	Pudula ya 1 ke ya go bolela mola ya 2 e le ya go nagana.	(2)
4.5	Lentiri • Ka gore modiro o direga godimo ga gagwe.	(2)
- [10]**

POTŠIŠO YA 5

5.1	5.1.1	• 'woo'• wola	(2)
5.1.2	Merupa/Marolo	• Madilo le Tilu ke merupa ga di ke di swara selo.	(2)
5.1.3	(a) A aparelwa ke tlalelo.		
	(b) Tlalelo ya se mo aparele.		(2)
5.1.4	Modirišotatelano	• Ditiro tša gona di a latelana.• Madiri a gona a felela ka tlhaka ya 'a'.	
		(E TEE fela)	(2)
5.1.5	Gadi!	• Lediri e lego gadima.	(2)
5.1.6	(a) Sekhutlong		(1)
	(b) Le hlatha lediri e lego 'lebile'.		(1)
5.1.7	Bobedi bja tšona bo šoma go hlaola.	• Motelele e tšeа hlogo ya leina, mohlare mola ya gagwe e tšeа hlogo ya leina, mpša.• Wo motelele ke lehlaodi la tlhago mola ya gagwe e le leamanyi.	
		(E TEE fela)	(2)
5.2	5.2.1	D/ <i>Khrikhetē</i>	(1)
5.2.2	Diteki	• Legoro la 10 (Di-)	(2)
5.2.3	Wona	• Wona o thabiša setšhaba sa Afrika Borwa.	(2)
5.2.4	Thaba		(1)
[20]

PALOMOKA YA KAROLO YA C: 40
PALOMOKA YA TLHAHLOBO: 80